

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการประกันภัยได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อมนุษย์ทั้งในแง่ของการดำรงชีวิต และการดำเนินธุรกิจ การประกันภัยเข้าไปแทรกอยู่ทุกหนทุกแห่ง นับตั้งแต่มนุษย์เกิดมาจนกระทั่ง เสียชีวิต ในส่วนของการประกอบธุรกิจการประกันภัยก็เข้าไปเกี่ยวข้องกับธุรกิจเกือบทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลาง จนถึงธุรกิจขนาดใหญ่ เพราะว่าการประกันภัยเป็นวิธีการโอนความเสี่ยงภัย ซึ่งเป็นหนึ่งในวิธีการจัดการกับความเสี่ยงภัยของบุคคลและธุรกิจ

ธุรกิจประกันภัยเป็นธุรกิจที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อประชาชนและประเทศชาติ ถือเป็นสถาบันการเงินของประเทศ มีหน้าที่หลักสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การคุ้มครอง การออมทรัพย์ และการลงทุน หน้าที่เหล่านี้เกี่ยวข้องกับโดยตรงกับความมั่นคง ความปลอดภัย ความผาสุกของประชาชน และประเทศชาติเป็นอย่างมาก ฉะนั้นธุรกิจประกันภัยจึงเป็นธุรกิจที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการกำกับดูแลและส่งเสริมโดยภาครัฐบาล เพื่อให้การประกอบธุรกิจเป็นไปไว้วางใจของประชาชนและของรัฐ ทุกระยะเวลาของประกอบธุรกิจจะต้องมีความมั่นคงในฐานะการเงิน การดำเนินงานและการบริการที่ดี พร้อมเสมอที่จะจ่ายค่าสินไหมทดแทนได้ตลอดเวลา ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตยุติธรรม และตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดความเสียหาย ความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงที่ต้องติดต่อเฝ้าดูอยู่ตลอดเวลา เพราะผลของการเปลี่ยนแปลงย่อมกระทบต่อประชาชนและประเทศชาติ ผู้ที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องวางระบบในการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจ ระบบที่มีความสำคัญและจำเป็นในการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยที่ได้ผล มีประสิทธิภาพและทันเหตุการณ์ คือ ระบบการเตือนภัย (THE EARLY WARNING SYSTEM) (เต็มสุข บุญภิรักษ์ , 2535 ก)

ธุรกิจประกันชีวิตไทยในปี 2545 ได้รับแรงกระตุ้นต่อการทำประกันชีวิตของคนไทยหลายด้าน โดยเฉพาะการที่สมาคมประกันชีวิตไทยได้เสนอกรมประกันภัย กรณีให้ผู้เอาประกันสามารถนำเบี้ยประกันชีวิตมาหักลดหย่อนภาษีเงินได้จาก 10,000 บาท เป็น 50,000 บาท เป็นที่สิ่งทีประชาชนทั่วไปให้ความสนใจเป็นอย่างมาก นโยบายดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณาจากคณะรัฐมนตรีแล้ว โดยการประกันที่มีอายุกรมธรรม์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ผู้เอาประกันชีวิตสามารถนำเบี้ยประกันชีวิตมาหักลดหย่อนภาษีได้ไม่เกิน 50,000 บาท โดยมีผลย้อนหลังได้ถึง วันที่ 1 มกราคม 2545 ทำให้ส่งผลให้เบี้ยประกันชีวิตในปี 2545 เติบโตขึ้นถึงร้อยละ 30

ต่อมาในปี 2551 – ปัจจุบัน (ปี 2552) ภาครัฐให้การส่งเสริมมากขึ้น โดยจำนวนเงินที่ผู้ประกอบการประกันชีวิตสามารถนำมลดหย่อนภาษีสำหรับเบี้ยประกัน 10,000 บาท และมีการยกเว้นสำหรับส่วนที่เกิน 10,000 บาทไม่เกิน 90,000 บาท โดยกรมธรรม์ 10 ปี ขึ้นไปและผู้รับประกันประกอบกิจการในไทย รวมผลประโยชน์ของผู้เอาประกันชีวิตที่ได้รับจากมาตรการนี้เท่ากับ 100,000 บาท

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงใน พรบ.ประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551 ที่กำหนดให้การประกอบธุรกิจประกันชีวิตต้องจัดตั้งในรูปแบบบริษัทมหาชนเท่านั้น เพื่อเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงของธุรกิจประกันชีวิต ซึ่งตามข้อกำหนดดังกล่าวมีผลกระทบต่อประชาชน ผู้ลงทุน และบุคคลในกลุ่มอื่นๆ จำนวนมาก อันเป็นสาเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาถึงความมั่นคงของธุรกิจประกันชีวิต โดยทำการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบเตือนภัย (THE EARLY WARNING SYSTEM) และทำการแบ่งกลุ่มบริษัทประกันชีวิตออกเป็นบริษัทจำกัดและบริษัทมหาชนจำกัด (ช่วงระยะเวลาวิจัยระหว่างปี พ.ศ.2545-2551) เพื่อพิสูจน์ว่าบริษัทมหาชนมีความมั่นคงทางการเงินมากกว่าบริษัทจำกัด จำนวนทั้งสิ้น 24 บริษัท

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การดำเนินงานของแต่ละบริษัทประกันชีวิต โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน
2. เพื่อเปรียบเทียบความมั่นคงทางการเงิน และผลการดำเนินงานระหว่างกลุ่มบริษัทมหาชน และกลุ่มบริษัทเอกชน

ขอบเขตของการวิจัย

1. บริษัทประกันชีวิตที่จะศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ บริษัทประกันชีวิตในประเทศไทย ทั้งที่เป็นบริษัทของคนไทยและบริษัทที่เป็นสาขาจากต่างประเทศ ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด 24 บริษัท ทั้งนี้ไม่รวมบริษัท ไทยรีประกันชีวิต จำกัด เนื่องจากเป็นบริษัทที่รับประกันภัยต่อมิได้รับประกันภัยโดยตรงกับผู้บริโภคจึงไม่นำมาทำการศึกษาในครั้งนี้
2. ข้อมูลที่ใช้วิจัย ประกอบด้วย งบกำไรขาดทุน และงบดุล ที่แสดง รายงานประจำปี ที่ปรากฏในเว็บไซต์ของสมาคมประกันชีวิต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. บริษัทประกันชีวิตสามารถใช้ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานภายใต้สภาวะของการแข่งขันเสรีได้

2. หน่วยงานภาครัฐสามารถใช้ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและกำหนดนโยบายต่างๆ ในการดูแลบริษัทประกันชีวิต

3. ผู้ลงทุนนำผลการเปรียบเทียบความมั่นคงทางการเงินของกลุ่มบริษัทประกันชีวิตเพื่อประกอบการพิจารณาการลงทุน

นิยามศัพท์เฉพาะ

บริษัทประกันชีวิต หมายถึง บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่ได้รับอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตตาม พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 และรวมถึงสาขาของบริษัทประกันชีวิตต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตในราชอาณาจักรตาม พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 นี้ด้วย

ผู้เอาประกันภัย หมายถึง บุคคลที่ได้รับการคุ้มครองจากกรมธรรม์ประกันภัย ในการประกันชีวิต แบ่งเป็น 2 จำพวก

- ผู้เอาประกันภัย หมายถึง บุคคลที่ทำสัญญาเอาประกันชีวิตกับผู้รับประกันภัย
- ผู้เอาประกันชีวิต หมายถึง บุคคลที่ชีวิตถูกเอาประกันไว้

ในกรณีที่บุคคลนั้นทำสัญญาเอาประกันชีวิตตนเองผู้เอาประกันภัยกับผู้เอาประกันชีวิตจะเป็นบุคคลเดียวกัน

ผู้รับประกันภัย หมายถึง คู่สัญญาฝ่ายที่จะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือจำนวนเงินเอาประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์เมื่อมีเหตุการณ์ตามที่ระบุไว้ในสัญญาเกิดขึ้น

ผู้รับประโยชน์ หมายถึง ผู้ที่จะได้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ บุคคลที่ระบุชื่อไว้ในกรมธรรม์และได้รับผลประโยชน์เมื่อมีภัยเกิดขึ้นตามที่กำหนดไว้ ผู้เอาประกันอาจเป็นบุคคลเดียวกันกับผู้รับผลประโยชน์หรือเป็นคนละคนก็ได้

กรมธรรม์ หมายถึง เอกสารที่แสดงข้อตกลงและเงื่อนไขต่างๆ ของสัญญาประกันภัยระหว่างผู้เอาประกันกับผู้รับประกัน ในกรมธรรม์จะประกอบด้วยรายการต่างๆ เช่น ชื่อผู้รับประกัน ชื่อผู้เอาประกัน วงเงินที่เอาประกันภัยที่ผู้รับประกันรับเสี่ยง อายุของสัญญา ชื่อผู้รับผลประโยชน์ วันทำสัญญาประกันภัย และเงื่อนไขต่างๆ เป็นต้น

ทุนประกันหรือวงเงินที่เอาประกัน หมายถึง พันธะของผู้รับประกันที่จะต้องจ่ายตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ เมื่อภัยและความเสียหายเกิดขึ้นแก่ผู้เอาประกัน

เบี้ยประกันชีวิต หมายถึง เงินที่ผู้เอาประกันต้องจ่ายให้แก่ผู้รับประกัน การจ่ายเบี้ยประกันชีวิตอาจจ่ายเป็นรายปี ราย 6 เดือน รายไตรมาสหรือรายเดือน ตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์

การรับประกันโดยตรง หมายถึง การที่บริษัทประกันชีวิตดำเนินธุรกิจโดยการรับภาระความเสี่ยงจากผู้เอาประกันไว้ทั้งหมด ตามเงื่อนไขของกรมธรรม์

การประกันภัยต่อ หมายถึง การที่บริษัทรับประกันชีวิตโอนภัยที่รับประกันทั้งหมด หรือบางส่วนของกรมธรรม์ไปยังบริษัทรับประกันชีวิตอีกแห่งหนึ่ง เพราะเกรงว่าภัยที่รับเสี่ยงมานั้นเกินกว่ากำลังของบริษัทที่จะรับภาระได้

มูลค่าเวนคืนเงินสด หมายถึง ในระหว่างสัญญาประกันชีวิตยังไม่ครบอายุผู้เอาประกันชีวิตอาจจะบอกเลิกสัญญา ซึ่งบริษัทประกันชีวิตก็จะประเมินราคาสัญญาประกันชีวิตตามระยะเวลาที่เหลืออยู่ และจ่ายเป็นเงินสดคืนให้แก่ผู้เอาประกัน เงินจำนวนนี้เรียกว่า มูลค่าเวนคืนเงินสด กรมธรรม์ที่มีมูลค่าเวนคืนเงินสดจะมีเฉพาะกรมธรรม์แบบตลอดชีพ และแบบสะสมทรัพย์เท่านั้น

เงินกองทุน หมายถึง ทรัพย์สินส่วนที่เกินกว่าหนี้สินของบริษัทตามราคาประเมินทรัพย์สินและหนี้สินของบริษัทที่ประเมินตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535

เงินสำรองประกันภัย หมายถึง เงินสำรองประกันภัยที่บริษัทประกันชีวิตจะต้องจัดสรรจากเบี้ยประกันภัยไว้เป็นเงินสำรองประกันภัยสำหรับกรมธรรม์ประกันภัยที่ยังมีความผูกพันอยู่ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

สินทรัพย์สภาพคล่อง หมายถึง พันธบัตร ตั๋วเงินคลัง ตั๋วสัญญาใช้เงิน ตั๋วแลกเงินเพื่อการลงทุน หุ้นทุน เงินสด และเงินฝากธนาคาร

หนี้สินรวม หมายถึง เงินสำรองประกันภัย เงินที่ต้องจ่ายตามกรมธรรม์ประกันภัย-ค้างจ่าย หนี้สินอื่นตามกรมธรรม์ประกันภัย เงินถือไว้เพื่อการประกันภัยต่อ เงินค้างจ่ายเกี่ยวกับการประกันภัยต่อ เงินกู้ยืมและเงินเบิกเกินบัญชีสถาบันการเงิน ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย หนี้สินอื่น และบัญชีเดินสะพัดสำนักงานใหญ่(ใช้สำหรับกรณีสาขาของบริษัทต่างประเทศ)

เบี้ยประกันภัยรับสุทธิ หมายถึง เบี้ยประกันภัยรับ ลบ เบี้ยประกันภัยยกเลิกและสงคืน ลบ เบี้ยประกันภัยต่อ

เบี้ยประกันภัยรับ หมายถึง รายได้เนื่องจากการรับประกันภัย

เบี้ยประกันภัยยกเลิกและสงคืน หมายถึง เบี้ยประกันภัยที่ต้องจ่ายคืนให้แก่ผู้เอาประกันเนื่องจากการเลิกกรมธรรม์ก่อนกำหนด หรือการแจ้งรายการผิดจากข้อเท็จจริง

เบี้ยประกันภัยต่อ หมายถึง เบี้ยประกันภัยที่จ่ายให้แก่ผู้รับประกันต่อ

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน หมายถึง เงินสำรองประกันภัยเพิ่ม(ลด)จากปีก่อน, เงินจ่ายตามกรมธรรม์ประกันภัยที่เกิดขึ้นระหว่างปี, เงินปันผลตามกรมธรรม์ประกันภัย, ค่าจ้าง, บำเหน็จ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ

บริษัทเอกชน หมายถึง บริษัทประกันชีวิตที่จัดตั้งเป็นบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 หุ้นส่วนและบริษัท

บริษัทมหาชน หมายถึง บริษัทประกันชีวิตที่จัดตั้งเป็นบริษัทมหาชนตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535

ค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรมของอัตราส่วนทางการเงิน ในการวิจัยนี้ประกอบด้วย

- ค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรมของปีทำการวิจัยได้มาจากผลรวมของค่าอัตราส่วนทางการเงินของบริษัทประกันชีวิตที่นำมาทำการวิจัยในปีนั้นๆ หารด้วยจำนวนบริษัทประกันชีวิตที่ทำการวิจัยในปี

- ค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม 7 ปี ได้มาจากผลรวม 7 ปีของค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรมในช่วงของการวิจัยคือระหว่างปี 2545-2551 หารด้วยจำนวน 7 ปี